СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. 257. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 15-го грудня 1942. No. 257. Jersey City, N. J., Tuesday, December 15, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЩЕ ОДНА ПОЖЕЖА З ЖАХЛИВИМИ НАСЛІДКАМИ

СЕЙНТ ДЖАН (Ню Фаундленд).—Підчас забави в однім приюті, належачім до організації Найтс оф Коломбос, вибухла пожежа і забрала сто жертв в людях. Подібно як в бостонськім „Коконат Гров", також в тім приюті відбувалась забава з танцями й програмою, призначеною головно для вояків. На тій забаві були ріжні люди, в числі біля трьох соток. Нагло вибух вогонь, який запалив ялинки і паперові декорації. Як звичайно, відразу повстала паніка і люди зачали себе масакрувати. Сто людей втекло з життям, сто лекше, або тяжче попеклось, а поверх сотки згинуло в вогні. З деревляного будинку не залишилось нічого, лише два цегляні комини.

СТРАЙК НЮЙОРСЬКИХ ҐАЗЕТНИХ ДОСТАВЦІВ.

НЮ ЙОРК. — В понеділок рано нюйорчани, поспішаючи до роботи, нігде не могли дістати ґазет. Бо нюйорські доставці ґазет нагло застрайкували. Власники ґазет кажуть, що доставці, зорґанізовані в незалежну юнію, застрайкували без подання перестороги. До страйку втрутилася рада воєнної продукції і зарядила юнії повернути до праці, а справу передати полюбовному судови. Згадана рада говорить, що тим страйком страйкарі поломали обіцянку, що на час війни не будуть страйкувати, а шукатимуть залагоджения спорів в полюбовних комітетах. Посадник Ля Ґвардія обіцяв теж вмішатись до страйку і пробувати його полагодити, але замісць того він подався до Монтреалу на воєнні наради.

ПРОТИЛЕТУНСЬКИЙ АЛЯРМ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія, перед виїздом до Канади, заявив, що місто Ню Йорк порозумілось зо стейтовим зарядом цивільної оборони і прийме такі протилетунські сиґнали, які приписав заряд оборони. Це значить, що відтепер буде три головні сиґнали: перший, названий „синім", буде лише пересторогою, що треба готуватись до налетів. По цім знакови люди не мусять поспішно ховатись по домах, а авта не мусять підїздити до роґів вулиць і там зупинялись, а всі можуть поступати так, як кому хочеться. Ті, що бажалиб дістатись до дому, можуть це пробувати зробити, бо матимуть біля десять хвилин часу до другого „червоного" сиґналу. По другім сиґналі всі мусять поспішно ховатись. Третий сиґнал, довгий і одностайний, означатиме, що все безпечно і можна виходити. Цього тижня в котрімсь дни буде переведений в Ню Йорку спробний алярм, в полученні з затемненням, говорив посадник.

НА ФРОНТІ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Бюро заряду цін подало до відома, що воно вже тепер посортувало ріжні ґатунки весняної одежі і наложило на них ціни. Ті ціни будуть приблизно такі самі, що були в цім році. Зате те саме бюро дозволило виробникам харчів піднести дещо ціну на 16 харчевих продуктів, котрі мусять подорожіти з огляду на подорожіння продукції і матеріялів.

ЗАМОРОЖЕННЯ ЗАРОБІТНИХ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Рада воєнної продукції настановила стелю на зарібні ціни для робітників машинового знаряддя. На тих робітників тепер великий попит і одна фабрика пробує викрасти тих робітників від другої фабрики тим, що заманює їх до себе вищими заробітками, Щоб це спинити рада наложила одні ціни для всіх, це є від $1.60 до $1.75 на годину.

СМЕТАНКА І КОНДЕНСОВАНЕ МОЛОКО ДЛЯ ХОРИХ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія заявив, що він зарядив, щоби вирібні молочних продуктів в Ню Йорку давали на лікарську рецепту густу сметанку і конденсоване молоко. Зате здорові люди, котрі не мусять споживати тих продуктів, щоб бути далі здоровими, на час війни мусітимуть без тих продуктів обходитись, говорив посадник.

ТЯЖКА КРИТИКА НА ЛЯ ҐВАРДІЮ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія таки не сходить зо сторінок нюйорських ґазет, хоч ті ґазети від певного часу не дуже прихильно до нього ставляться. Виступають проти нього й деякі інші кола. По гострій критиці за „бінґо", висловив другу гостру критику на адресу посадника маґістральний суддя, Абнер Сорплес. Він сказав, що коли в виховних заведеннях заіснували жалюгідні відносини, в котрих учні, або родичі учнів, нападають на учителів і учительок, то в тому багато завинив посадник, котрий втручається в усі справи зо шкодою для тих справ.

Американські Літаки Знов Розбили Японську Фльотилю

ВАШИНҐТОН. — Японці з питомою собі впертістю пробували щераз переслати поміч для своїх військ на Ґвадалканалі. До того вони наладували декілька транспортових кораблів і під сильною ескортою 11 нищителів післали її до берегів Ґвадалканалу. Американці зустріли ту фльотилю своїми літаками. Внаслідок американського бомбардування пішов під воду один нищитель, а пять було ушкоджених. З них один цілий запалав вогнем, тому є велика правдоподібність, що він також пішов на дно. Решта кораблів втекла. Одначе, чи японцям вдалось бодай з одного корабля висадити поміч, невідомо.

ЗАТОПЛЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ТРАНСПОРТОВОГО КОРАБЛЯ

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що великий 22,000-тоновий транспортовий корабель, колись названий „Президент Кулидж", наїхав в полудневій частині Тихого океану на підводну міну і затопився. Він віз на собі чотири тисячі американського війська, але все те військо, з винятком чотирьох осіб, врятувалось.

БУДУЧІ ЛІТАКИ І ЇХ НАЛЕТИ

РАНДОЛФ ФІЛД (Тексас). — В прилюдній промові до кадетів летунської школи командат американських повітряних сил, ґен. Арнольд, заявив, що будучі літаки будуть далеко більші і матимуть далеко сильнішу пальну зброю від теперішних. Теперішні скорострілі на літаках, що також є сильні, будуть виглядати як горохова стрільба в порівнанні з тими скорострілами, що отсе підготовляються, казав він. Також маленькими будуть видаватись теперішні найбільші бомбовики. Ці великі літаки вже в стадії масової продукції і за кілька місяців вороги зачнуть їх відчувати. Вони будуть наїздити на Німеччину не по пару разів на тиждень, але щодня по 24 години. Те саме буде з Японією. Вони знищать силу ворогів в самім корени. Ґен. Арнольд також говорив, що наступного року продукція літаків, що дотепер виносила по чотири тисячі місячно, буде подвоєна.

СЕКРЕТАР СТИМСОН ПРО АФРИКУ

ВАШИНҐТОН. — Секретар війни, Стимсон, заявив, що кампанія в Африці ще не є скінчена. Головні бої щойно зачинаються і ще забере досить часу, доки ворожі сили в Африці будуть цілковито знищені.

Британський Уряд Дає Признання Ґен. Мігайловичови за Боротьбу з „Осю"

ЛОНДОН. — Британське воєнне міністерство звернулося до Югославського уряду на вигнанню з проханням переслати привіт ґен. Дражі Мігайловичови, провідникови повстанчих військ в Югославії, за його дальшу успішну боротьбу з німецькими та італійськими наїздниками. Асошіейтед Прес, що подає ту новинку, додає, що цей привіт є відповіддю тим, що розголошують про ґен. Мігайловича неправдиві вісти про його накладування з ворогами, чи про те, що він втратив престіж в Лондоні чи між своїм народом.

ЗАЧАЛАСЬ НОВА ОФЕНЗИВА В ЛІБІЇ

КАЇРО (Єгипет). — Хоч які скупі вісти доходять про дальшу воєнну акцію ґен. Монтґомері й його восьмої британської армії, що то розбила була армію ґен. Ромеля, то проте виходить на яв, що вже розпочато нову офензиву, що має остаточно зліквідувати цілковито не тільки армію ґен. Ромеля, але очистити цілу Африку від німецьких і італійських військ. Є вже певним, що перші сутички під Ель Аґелею, де то ґен. Ромель згромадив рештки своїх сил, змусили ґен. Ромеля до дальшого відступу. Так виглядає, що він в Ель Аґелі не вдержиться, хоч це терен незвичайно добрий для оборони. Кажуть, що ґен. Ромель цофнеться до Триполісу і ще там спробує ставити остаточний опір. Та в армії є таке розуміння: „Як буде з Ель Аґелею, так буде і з цілою кампанією в Північній Африці".

СОВЄТИ ПРО ВЕЛИЧЕЗНІ НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ

МОСКВА. — „Червона Звізда" подає в вступній статті, що совєтські війська знищили за 18 місяців боротьби з німцями 8,000,000 ворожих офіцирів і вояків. В тому є вбиті, полонені й ранені. Знову „Правда" подає, що від Сталінґрадом німці втратили 100,000 вояків, а число ранених є втроє більше. Нараховують, що за 25 днів боротьби за Сталінґрад, як і в боротьбі на захід від Москви, німці й їхні союзники втратили 250,000 вояків в вбитих і полонених.

НА СЛУЖБУ В АФРИЦІ.—Американські норски, з шоломами на головах, прибули десь до Африки й стають на залізничім двірці рядом для висилки в різні пункти. За ними на пісках стоять гори припасів у пушках. Американські й британські вояки привитали їх гучною овацією.

РУМУНСЬКІ ВАРВАРСТВА НАД УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ В БАСАРАБІЇ, ОДЕСІ Й КРИМІ

МОСКВА. — Американські пресові агенції подають за румунськими газетами вісти про те, як румунська окупаційна влада заводить „новий порядок" на загарбаних румунами українських землях, згл. на тих, які Гітлер віддав румунам під адміністрацією в признання за вірну службу. Ось той „новий порядок" це наслідування тих злочинств, яких допускаються нацисти по ріжних краях, що є під німецькою окупацією. Тільки хіба з тою ріжницею, що румунські наслідувачі стараються ще перевищити у звірствах своїх учителів. Кажуть, що румунська влада бушує по Басарабії й Кримі, як і в Одесі. Губернатором Басарабії є той самий генерал Войкулеску, що відзначився терором ще тому 18 років, коли то студні по селах були позаваловані селянськими трупами. Кажуть, що Войкулеску тепер дещо змінив свою тактику: вже не кидає трупів до керниць, а тільки вішає селян на телеграфічних чи яких інших стовпах здовж доріг. В подібний спосіб запроваджує „новий лад" в Одесі Герман Пантеа, румунський посадник міста Одеси. Це той самий, якого в часі першої румунської окупації Басарабії називали там „румунським Распутином".

ГОЛЯНДІЯ ВЖЕ МАЄ СВОГО „ФІРЕРА".

ЛОНДОН.—Гітлер зробив Голяндії велику „ласку". Назначив для неї її власного „фірера", яким став Антон Мусерт, голова голяндської націстівської партії. Таке проголосив Артур Зайс-Інкварт, австрієць, що зістав назначений Гітлером німецьким комісарем над Нідерляндами. Очевидно, що отсей комісар далі урядуватиме і буде у всьому рішальний, а новоназначений „фірер" має бути покликуваним, щоб висказувати свою опінію при ріжних назначуваннях.

Щоби відповідали за невдачі.

Та ті, що визнаються на справах, не глядять на те все так, як воно представляється з формального боку. Воно виглядалоб, що Гітлер ніби вивищив Голяндію, трактуючи її не як „підбитий" край. Але направді іде про те, щоб новий „фірер" і голяндська націстівська партія були відповідальними за всі краєві недомагання. Іншими словами голяндський Квізлінґ і його партія втягнені до уряду на те, щоби тепер пильнувати, щоб було виконане точно те, чого вимагає окупаційна німецька влада. А це сталось тому, що населення Голяндії стало тепер дуже нервовим через постійні бомбардовання, та що значно збільшились саботажі.

Іде про голяндську армію.

І „вивищив" Гітлер Голяндію ще за одно: він надіється, що голяндський „фірер" у заплату за „гонор" виставить незабаром голяндську армію, принаймні з 250,000 вояків, а цього тепер німецькій армії найбільше треба. Та ніхто не вірить, щоб з того що вийшло.

ПЕТЕН ХОЧЕ СТАВИТИ НОВУ АРМІЮ ЗА ПОРАДОЮ ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Радіо з Віші передало, що маршал Петен у письмі до Гітлера зазначив, що він приступає до орґанізування французької армії, як це дораджував Гітлер, щоби „обезпечити Францію і її кольонії". У тому письмі Петен ще говорить про „анґльо-американський напад на Французьку Північну Африку" та „зраду деяких французьких командантів". Покликуючись на заяву Гітлера, що буде помагати Франції задержати її кольонії і їх відбити, Петен заповідає, що буде далі „льояльно продовжувати свою політику супроти Німеччини".

ВИМАГАЄ ЩЕ 400,000 РОБІТНИКІВ.

ЛОНДОН. — „Вільні Французи" одержали відомости, що Гітлер поставив маршалови Петенови і Лявалеви нову вимогу: доставити негайно Німеччині 400,000 французьких робітників. Далі кажеться, що парижське радіо, контрольоване нацистами, вже подало, що вислано до Німеччини 110,000 таких робітників. „Вільні Французи" переконані, що це неправда, бо досі Німеччина дістала за весь час з Франції тільки 90,000 робітників.

ХОЧЕ ВИРАТУВАТИ ХОЧ ЖИДІВСЬКИХ ДІТЕЙ.

ЛОНДОН. — Д-р Джозеф Г. Герц, надрабін в Анґлії, апелює до Обєднаних Держав, щоби вратували від вимордовання Гітлером хоч малих жидівських дітей. Говорив про це підчас проповіди в синагозі в часі жалоби по помордованих в Польщі жидах. Казав, що „Польща перемінилась у великанську різницю жидів". І дивувався, що „частина британської преси, як і певні урядові кола, глядять на це байдужно". Казав, що треба піднести публичну опінію до загального протесту „проти чортівського злочину вимордовання цілого народу."

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Щоби Були в Добрих Руках

Організація, що має в своїх рядах кілька десяток тисяч членів, це в наших обставинах поважна сила. Але вдержати її, заряджувати нею, її скріпляти і використовувати її для загального добра, справа незвичайно трудна. Особливо, коли іде про такий рід організації, до якого належить наш У. Н. Союз. Того всього, чого доконав Союз, булоб не можливо осягнути, колиб не функціонували добре ті сотні відділів, що розкинені по ріжних стейтах, а то й по Канаді. Знову праця і порядок у відділах залежить не тільки від членства, але в першу чергу від тих, що того пильнують, що за тим слідкують, що про те дбають. Це — відділові урядники.

Пригадуємо те, бо зачинаються по відділах річні вибори. Пригадуємо те, бо коли як коли, але в теперішніх часах треба дуже дбати, щоб на передовім становищі по наших відділах стояли наші найкращі люди, солідні, характерні, ідейні, патріотичні, що вже дали доказ розважної й чесної праці. Наші відділи це теж громадські організаційні одиниці, яким приходиться виконувати теж і серіозну народню працю. У них хтось мусить пильнувати, щоб всі ми виконували чесно й сумлінно обовязки супроти нашої держави, щоб ми купували постійно воєнні бонди і постійно відкладали з наших заробітків принаймні 10 відсотків на позичку державі для дальшого ведення війни. І хтось мусить дбати, щоб ми всі брали по змозі участь в інших загально-краєвих акціях для допомоги державі, чи помагали таким благородним американським установам як Американський Червоний Хрест, чи таким акціям, що їх веде Юсо, „Вор Чест" і т. п.

До всього того треба випробуваних робітників. І вже з того згляду, коли їх маємо у відділі, пошануймо їхню працю, віддаймо їм честь і задержім їх при уряді. Вони вже у тій праці були і вони вже нераз боронили українське імя від напасти, що теж дуже важне. Вони теж дали доказ, що розуміють завдання У. Н. Союзу і його ідеї. Тому і нема потреби їх міняти. Зате треба зробити переміну там, де праця занепала.

Та всім, хто ввійде тепер до нового уряду по відділах, треба памятати, що в минулому році відділи наші виказали менше праці щодо приєднування нових членів, ніж це бувало попередніми роками. Розуміємо, чому так сталося. Знаємо, що наш край був змушений піти у війну, а наші члени-робітники, що звичайно займались приєднуванням членів, пішли помагати державі у воєнній індустрії, де тепер довго й тяжко працюють. Та проте таки треба знайти час і на організаційну роботу. Не забуваймо за це!

Ще зазначимо, що хто глядить здоровими очима на наше життя, той бачить, що У. Н. Союз є такою народньою установою, що веде свою працю чесно під кожним оглядом. Тому і переносить усякі ворожі удари, бо був і є патріотичною американською організацією і мав та має добре серце і для поневоленого українського народу. Як одно так і друге — є його цінністю, якою він гордиться.

КУДИ ЙДЕ ЕСПАНІЯ

Як лише прийшла до Америки вістка про публичну промову еспанського диктатора Франка перед зібранням державної партії „фалянхістів", увесь світ шукав у ній передовсім відповіді на питання: чи Еспанія піде з державами Осі чи з Обєднаними Державами? Питання це стає тим важнішим, що, на погляд воєнних обсерваторів, розвій війни наближився до такої стадії, що Гітлер мусить рушити вперед, або через Еспанію або через Туреччину.

Безпосередної відповіді на це питання в самих словах диктатора не має. Шукати її можна щойно з поглядів ґенерала на різні інші справи, з характеру диктатора та таких чинників споза нього, як зо загальної ситуації Еспанії.

Наперед щодо самої промови, то вона не є тим, за що її хотів диктатор представити. Вона не є виявом політичної віри еспанської диктатури, а звичайніською собі пропаґандою на оправдання цеї диктатури. З тої причини є вона немовби памятником усіх тих абсурдів, що в одному краю називаються фашизмом, в інших націзмом, а в ще інших фалянхізмом, чи якще інакше. Головною основою цих рухів є до абсурду упрощена думка, що своєю простотою промовляє до уяви умово бідних людей, що мовляв у світі стираються зо собою тільки дві головні ідеольоґії, чи системи: комуністична й фашистівська. Очевидно, навіть людина, яка приняла таку абсурдно просту думку, не може не добачувати існування ще одної системи чи ідеольоґії, що називає себе демократичною, за яку будьщобудь стоять держави зо сотками міліонів людей. Цю суперечку між теорією й дійсністю люди фашистівської ідеольоґії типу Франка полагоджують собі простісіньким крутарством, представляючи демократію за не зовсім чисту форму комунізму: Франко так і насміваєтся з „мрій демократичних ліберальних систем Західньої Европи, що сусідують з російським комунізмом". При помочі такого насильства над здоровою думкою Франко старається получити ненависть до комунізму з ненавистю до торговельного імперіялізму, фінансового капіталізму й масового безробіття, котрі він представляє за неминучі прояви лібералізму чи демократії. Тимчасом один погляд на світ міг би переконати всяку людину з почуттям правди, що торговельний імперіялізм й масове безробіття не є доконечними признаками ліберального капіталізму, бо фашистівські та напів-фашистівські країни мають не менше масового безробіття, як мають капіталістичні країни, хіба що вони підбехтають роботи приготуванням до якоїсь міжнародньої авантури. Фашистівські держави зовсім не мають менше імперіялізму, ніж капіталістичні, а зовсім певно більше, як про це один погляд на світ може переконати; і що найважніше, усякого роду диктатура вже по своїй суті пхає до імперіялізму.

Змалювавши в такий крутарський спосіб боротьбу систем і ідеольоґій у теперішньому світі, Франко зясовує явно, що Еспанія в цій боротьбі стоїть проти комунізму й мимоходом згаданого його підсусідка, ліберальної демократії, а за фашизм, котрий він звичаєм фашистів змальовує гучними прикметниками як: духовий і патріотичний. Цим він хоче підсунути своїм слухачам думку, що ліберальна демократія не є патріотична й не є духова, себто нібито признає лише одні матеріяльні вартости, „грубий матеріялізм". Що тут фашистівський пропаґандист, прибравши тоґу революціонера, співає на стару, могло би здаватися, вже давно відспівану пісоньку всяких назадницьких рухів, звісно нині всякому: адже, коли вперше піднято серед українського народу кличі про потребу подбати за матеріяльний добробут українського селянина, то польська шляхта та свої опікуни підняли негайно крик, що це пониження духового життя до жолудкових ідей і перші заходи до зведення селянина до стану звіряти.

Зо своєї заяви, що еспанська диктатура стоїть по стороні фашизму, еспанський диктатор робить потім зовсім уже льоґічний висновок, що він стоїть за держави Осі. Цим еспанський диктатор дає Обєднаним Державам осторогу, що він зовсім не є невтральною силою в теперішній світовій війні.

Та доконавши цих обманств слухачів і зробивши такі льоґічні висновки зо своїх нельоґічних преміс, ґенерал Франко зовсім не зраджує охоти станути відразу повною силою по тій стороні, по котрій він за своїми словами бачить усю правду. Заявивши свої симпатії за протикомінтерський пакт, себто за Німеччину, Японію й Італію, він потім немовби зложив руки на черево й пустив собі пальцями млинка.

Чому саме він не заявляється за активну допомогу Осі, чому він не виповідає війни Обєднаним Державам, цього диктатор Франко своїм людям не відкриває. Можливо, що він знає, що вони це знають краще від нього. Вони знають, що Еспанія по восхваленій ним революції стала краєм нужди, голоду й пошестей. На війну такий край, хочби хотів, іти не може. Навіть найбільше себелюбний диктатор кине такий край у тійну хіба в крайному разі, коли іншого способу не має рятувати — владу для диктатора. Покищо цього ґенерал Франко ще не потребує.

Добрий огляд Еспанії після націоналістичної революції подав відомий письменник Ганс Габе; в Еспанії, мовляв, є 26 міліонів людей. З тих людей 13 міліонів мужчин. З тих коло 1 міліона в вязницях. Коло 1 міліона — поліцаї. Коло 1 міліона бюрократи. Коло 1 міліона в військових відділах. Решта, безробітні й жебраки: 9 міліонів. Звісно, не такому краєві йти до війни. Такий край у війні не може нічого сподіватися кромі лиха. А диктатор з такої війни може сподіватися хіба втрати влади.

До того еспанський переворот, котрий Франко називає національною революцією, спирався на клєр, котрий бажав собі привернення своїх маєтків і впливів. Та цей клєр тепер не зовсім прихильний фашизмові, коли фашизм братається ідеольоґічно й мілітарно з нацизмом, заклятим ворогом католицизму.

Наконець, той самий Франко, що малює ліберальну демократію як підсусідка комунізму, чейже добре знає, що лишень та зогиджена ним демократія може дати Еспанії ефективну поміч у її нужді, а по війні одні тільки Обєднані Держави будуть шанувати державну суверенність Еспанії. Франко може величати фашизм, як жадобу інтернаціональної справедливости, але в дусі він мусить знати, що фашизм властиво ніякої справді міжнародної справедливости не признає, а тільки засаду джунґлів, що один мусить другого поїдати, якщо він не має бути пожертий. Зрештою, хто знає, чи наймогутнішим арґументом для Франка проти встрясання в війну по боці держав Осі не є таки й зростаюче в світі переконання, що остаточна перемога в цій війні останеться по боці Аліянтів. І не сліпий він чейже, аби не бачити, в якому положенні найшовся другий диктатор, Мусоліні, зо своїм приступленням до війни по боці Гітлєра.

Всеж таки ніхто ще не може знати, чи, не зважаючи на всі ці арґументи проти встрявання в війну по боці Осі, Франко все таки не буде мусіти зробити того, що так видимо противиться інтересам Еспанії як держави, еспанського народу, а навіть інтересам його самого, як диктатора — для диктаторів найважніший арґумент. Факт є фактом, що Франко може все це бачити, а прецінь він не зможе зробити інакше, лише так, як йому скажуть його „союзники", німці. Факт є фактом, що Еспанія нині опанована вже німцями. Як каже згаданий вгорі Габе, ще на початку 1941 року, не дивлячися на те, що в Еспанії було, як казали, 9 міліонів безробітних і жебраків, Еспанія в той самий час наймала: 100,000 німецьких аґентів і техніків, 40,000 італійських аґентів, 25,000 німецьких робітників і 44,000 італійських робітників. Ця сила „союзників" має передовсім на цілі заставити еспанського самовладця робити те, чого він по своїй волі не хоче. Не хоче рак лізти в кіш, але мусить.

За думкою нюйорського щоденника „Ворлд - Телеґраму", власне тепер наближається час, коли становище Еспанії стає для держав Осі пекучим питанням. З успіхом аліянтської кампанії в Північній Африці Німеччина мусить почати кампанію проти аліянтів через Туреччину або Еспанію. Успіхи росіян на сході й турецька постава готовости до війни показують Гітлєрові на Еспанію як на лекшу дорогу. Коли Гітлєр рішиться на еспанську дорогу, ледво чи можна припустити, щоби такий диктатор, на два цалі завширшки, а на чотири заввишки, як Франко, міг йому противитися. Знають це певно й аліянти й певно менше покладаються на Францові натяки на невтральність, а більше на свою силу. Сильний кулак це одинокий арґумент, який розуміють такі провідники духового патріотизму, як ґенерал Франко.

ПРОТИ-НІМЕЦЬКІ РУХИ

Недавно президент Рузвелт приняв в себе жидівську делеґацію, котра скаржилася на обставини в Европі, викликані націстами, а в котрих гинуть міліони жидів. Націстична влада з брутальною відтвертістю заявляє, що мусить вигубити всіх жидів, де лише простягає її влада. Свої погрози вона вповні виконує і щодня розстрілює, вішає, чи навіть троїть ґазом, по кілька сот жидів — говорила згадана делеґація президентови. Президент з глибокою симпатією вислухав тих жалів і обіцяв жидам, що по переможнім закінченні війни всі націстичні душегуби будуть поставлені під суд і покарані так, як заслужили. А жидам буде привернена повна свобода жити на рівні з іншими громадянами даних країв.

Положення жидів в Европі дійсно траґічне. Кожна людина з людяним почуттям мусить з тим положенням співчувати. Президент похвально поступив, що потішив американських жидів і обіцяв їм бодай в будуччині подати всяку поміч, на яку його, як президента Америки, буде стати. Висказуючи терплячим жидам співчуття, президент виявив, що гарні кличі про свободу не лише в нього на словах, але й на ділах. Про свободу треба не лише говорити, але й її заводити всюди, де вона деспотами притоптана.

Ця делеґація доказує ще й те, що неправдою є, начеб внаслідок війни американська суспільна опінія задубіла на терпіння інших народів і що вже згадка про інші терплячі народи рівняється поломанню льояльности супроти Америки. А в той спосіб багато серед нашої американсько-української суспільности думає. „Відкиньте старокраєву політику на бік! Тепер забудьмо за те! Тепер ніхто з американців і слухати цього не хоче! Навіть криво буде на те дивитись і зачислятиме нас до нельояльних елементів!" Так говорять деякі наші люди. А ось делеґація жидів до Вашинґтону і симпатичне приняття їх з боку президента, найвиразніше доказує, що це неправда. Серце Америки не задубіло на чужі терпіння. Воно співчуває з терплячими і це для тих терплячих народів Америка устами свойого президента проголошує високі кличі „чотирьох свобід".

Скаже дехто цинічно: „Е, це була жидівська делеґація. Жиди мають силу! З українською певно президент так не поступив би". — Можливо, що з українською так президент Америки не поступив би, якщоб американські українці попередньо не підготували ґрунту так, як жиди вміють підготовляти. Правда, що жиди в Америці мають далеко більші впливи від американських українців. Але тут сама сила не помогла би, якщоб вони виступили з неслушними домаганнями. Силу мали в Америці й американські німці, американські італійці і багато інших народів. Але багато з них, замісць їхати в делеґації до Вашинґтону, поїхало до концентраційних таборів. Ні сила, ні капітали, ні навіть представники їхньої раси в найвищих американських законодатних чинниках, не помогли, ні не поможуть. Значить, є ще інші чинники на світі, важніші від самої політичної, чи економічної сили, котрі рішають про те, чи президент Америки прийме в себе дану делеґацію, чи її відкине.

Жиди дійсно терплять по ріжних краях світу, зокрема в тих краях, що є під націстичною владою. А на чуже терпіння ніяка держава, котра хоче відгравати в світі провідну ролю, не сміє цинічно замикати очей. Крім терпіння жиди також дають всюди доказ, що вони є проти ворогів Америки, що вони стоять по боці сил Америки. Це теж дуже важний чинник, що рішає про те, як відноситься даний край до справ іншого народу. Закон самозаховавчий, котрий в небезпеці велить ставити цілість свого краю понад усе інше, є освячений Богом — кажуть навіть католицькі мудрці.

Й українська делеґація, чи точніше — терпіння українського народу, знайшлиб в Америці прихильне вухо, коли не самого президента, то бодай інших високих державних мужів, якщоб ми тут постарались вияснити, що змагання українського народу до волі випливає з його терпінь під чужими режімами і — те змагання ніколи не противилось інтересам Америки, а навпаки, гармонізувалось з ними.

Нині самостійницькі українські течії, не звертаючи на принаду націстичної влади, борються з тою владою в підпіллю і на кожному кроці підкошують її силу. За ту підпільну боротьбу тут, в Америці, збивають собі капітал виключно большевицькі кола, котрі в засаді стараються роздавити все, що прямує до самостійности українського народу. За словами комуністичних аґентів, це — „советські партизани, комуністи", зводять безпощадну боротьбу з німецьким наїзником, а не українці, зокрема українські націоналісти, котрих з такою звірячою заїлістю і безоглядністю московські аґенти поборюють на кожнім кроці.

Свого часу ми подали вістку, яка походить від високопоставленої української особи з Европи, що ґрупа українських націоналістів з Степаном Бандерою на чолі, зійшла в підпілля і там, подібно як з попередніми наїзниками українських земель, бореться тепер з націстичними наїзниками. Багато осіб з тої ґрупи німці

(Докінчення на сторонї 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

12)

— Гріх вам, ясна пані, й думати про таке. Деменюк святий чоловік! Без крихти злоби, Чиста душа. Якби не він, то я певна, що весь оцей двір, усе село давноб запалися, в озероб заклекотіли. Зза нього нас Пан-Біг усіх на світі держить. А отой піп, прости Господи гріха!... Ні, що я буду говорити! Ясна пані ліпше знають, який він!

— Нічого злого я про нього не знаю, — спокійно відмовила пані.

— Так? Ну, то... Та щож, не моє діло говорити на нього. Як собі ясна пані знають.

Пані Олімпія тимчасом скінчила снідання. Вона встала й, не говорячи більше нічого, поставила на тацу два імбрички, один зо сметанкою, а другий із чорною кавою, поклала кілька штамочків цукру на бляшану тарілочку, пригріту булку і пішла з тим усім до о. Нестора. Ідучи, вона думала про свої відносини до Гапки. Оця непринадна жінка, з вісповатим лицем, з вічними молитвами та прокляттями на устах, із заплямленою минувшиною, була все таки одинока людина в її найближчім окруженню, з котрою вона могла говорити щиро, як жінка з жінкою, без тої злоби, що ворушилась у її серці на саму згадку про Параску, про Гадину, про пахтяра, про пастуха й інших її знайомих. Навіть старий Деменюк, хоч на думку Гапки святий чоловік, видавався пані Олімпії далеко не таким святим. А головно, пані чула, що старий не любить її, вважає її злою і грішною, і для того не могла відноситися до нього прямо й отверто. Та відки прийшла до того Гапка, що пані могла отак розмовляти, могла якось по людському, хоч і без особливої симпатії відноситися до неї? Пані Олімпія й сама собі того не вміла вияснити.

„І що, властиво, от ця Гапка?" — думала вона, йдучи подвірям та ступаючи звільна й обережно з тацою. „І погана вона, і криклива та сварлива за трьох, а все таки щось мене до неї тягне. Не думаю, щоб мені щиро служила. В тім пункті всі вони однакові, втопилиб мене в ложці води. Ну, та у дрібницях я випробувала її, чесна. Не краде, бо не має для кого. Ну, та й перейшла не абияку школу. Бідна жінка. Якраз трицять літ буде, як прийшла сюди молоденькою, гарною дівчиною. Яка була гарна, весела, співуча, жартовлива! І ось що з неї зробила двірська служба. За цих 30 літ тільки раз відси віддалювалася — тоді, коли жандарі повели її сковану до Львова, до криміналу. Відбувши кару, знов сюди вернулася. Ґраф тоді вже був небіжчик. Упала мені до ніг... „Не відгонюйте мене, пані!" — сказала крізь сльози. — „Прийміть, дайте роботу, а то піду і втоплюся! Адже мені нема більше світа, нема місця. До свого села вертатися, до батьків, після того, що зо мною було, краще вмерти. Тут я стратила свою молодість, свою добру славу, тут і жити і вмирати буду!"

Пані Олімпія добре тямила цю сцену. Гапка не кидалась, не кричала, не докоряла ані їй, ані памяти небіжчика ґрафа, тільки стояла близь порога й тихо плакала. Пані приняла її — і не пожалувала того. В тюрмі Гапка хоча стратила свою красу, перебувши тяжку віспу, та зате навчилася куховарства. Правда, там вона набрала також і таких звичок, як голосно співати набожних пісень іноді до пізньої ночі і не менше голосно проклинати та лаятись. Лєксикон проклонів і лайок вона винесла пребагатий і, мабуть, непастанно ще збагачувала його власною фантазією. Через оці звички вся інша служба дуже не любила Гапку й називала її не інакше, як тільки „чумою". Та пані інстинктово чула, що Гапка — одна з усеї двірні відноситься до неї без ненависти, а навіть зі співчуттям, що розуміє її важке положення і, хоч бурчить та клене, все таки по свойому дбає про неї і про її інтереси. І це були ті таємні нитки, що сполучували ті дві жінки, такі далекі від себе і суспільним становищем, і традицією, і життям, і характерами.

І Гапка по відході пані, оббираючи картоплю, також принялась по свойому фільософувати.

„І мара її зрозуміє, оту нашу ґрафиню! Чи добра вона, чи лиха? По правді говорить, чи бреше? Ніяк не змиркую. Здається, говорить часом як людина, а з боку глянеш — відьма якась. Адже я бачу, як вона ненавидить усіх. Навіть отого свого синочка коханого! Кажуть, що вовчиця таку має натуру, що іноді леститися буде, а в іншу пору кидається на чоловіка, чи навіть на вовка, і гризе та рве зубами. А до оцеї поганої руїни, до того скупиндряги-попа, то так припадає, як до рідного батька. І чого вона від нього надіється? Чи думає, що він свої гроші лишить їй і її марнотравникови - синови? О, якщо так думає, то пуста її думка! Я міркую, що старий швидше попалить свої банкноти та книжки шпаркасові, а їй не лишить нічого. І що вона мені бреше, що він їй платить за хату і страву, коли я добре знаю, що вже два роки вона держить його зовсім задурно. Господи! От іще люди бувають. Такий багатий чоловік, що міг би собі жити, як найстарший дідич, а він волить ось тут валятися, як якийсь старець, у нужденній комірчині, без ніякої вигоди, на ласці оцеї зруйнованої ґрафині та її сина! Ні! Прости Господи гріха, але таким людям не можна не клясти, щоб їх тяжке безголовя вкрило!"

Ці побожні бажання та міркування, котрі вона розводила голосно, з жаром, немов розмовляючи з кимось і переконуючи якусь дуже забиту голову, перервала поява досить ориґінальної фіґури. Це був мужик коло 35 літ, низького росту, худий та обшарпаний, з виразними слідами алькоголізму на набресклім лиці, в невеличких, неприродно блискучих очах, котрими він раз-у-раз неспокійно водив сюди й туди. Він був у сорочці брудній та діравій, хоч сьогодні була неділя. Поверх сорочки мав такий же брудний лейбик, а на голові старий соломяний капелюх із поломаними та пообторганими крисами. Босими ногами він ішов так тихо, як кіт, так що Гапка й не чула, коли він надійшов, і аж стрепенулася, коли його тінь раптом перед нею впала на землю.

— Агій! — скрикнула Гапка, раптом підводячи очі. — Чи це ви, проклятий Цвяше! Тьфу, пропадь до тристенного! А ти по яку зломану голову сюди приходиш?

— Ого! По зломану голову? — глупо всміхаючись, цідив Цвях. — А хто знає, може я тут більше право маю, як ти?

(Дальше буде).

Лебединий Спів

(Нотатки на маргінесі промови Мусолінія)

Говорив італійський диктатор Мусоліні до італійців нераз, але ніколи не потребував говорити, чому він говорить. Просто говорив, бо йому хотілося, а як йому це захотілося, то італійці були обовязані його слухати.

Тепер Мусоліні на самому вступі немовби виправдується за свою бесіду: мовляв, він має загальне враження, що італійці його хочуть послухати. Зрештою, додає він, дальше оправдання, що це не промова, а військовий рапорт за 30 місяців війни.

Як такої промови не слухати?

Були в тій війні, каже Мусоліні, три важні події за останніх 18 місяців: війна проти Росії, вступлення Японії до війни й висадження аліянтських військ у Північній Африці.

Отже приступлення Італії до війни не є подією першої ваги. Подиву гідна скромність.

Невжеж мала би вона значити; пощо мене винувати за приступлення Італії до війни? Хіба це така важна подія?

У 1933 році поїхала до Росії італійська військова місія, каже Мусоліні. Діставши її рапорт, Мусоліні переконався, що на Сході є велика військова держава, котра має дуже відмінне узброєння від того, яке вона мала в 1920 році.

За це відкриття Мусоліні певно сподівається бути поставленим на рівні з Колюмбом.

Потім Мусоліні бачив фільму з військової паради на площі перед Кремлем у Москві. Ця фільма його переконала, що Росія стала загрозою на Сході.

Чого боявся Мусоліні на основі цьої фільми з військової паради в Москві? Що Росія затьмить всі паради перед Венецькою Палатою в Римі?

Війська держав Осі, видержали російську зиму й тим доказали, що вони за матеріял і які вони мають здібности.

Чуючи ці слова італійські вояки, певно питалися, коли почнуть давати їм медалі за видержання російських морозів.

Мусоліні запевняв, що як є яка людина в світі, що хотіла війни, то нею є Рузвелт.

Отже про війну вічно говорив Гітлер. І він починав кожну війну. Але Гітлер війни не хотів. Війну приготовляв Мусоліні й війну виповів Мусоліні. Але війни Мусоліні не хотів...

Мусоліні каже, що війна певно закінчиться перемогою Осі.

Отже Мусоліні не хотів війни, котра певно закінчиться перемогою Осі.

Хіба й Мусоліні був проти Осі?

Запевняв Мусоліні: італійці не гірші від британців і москалів.

Не штука це їм сказати: Чому він не скаже Гітлерові, що вони не гірші від німців?

Ми ще їм покажемо, себто британцям і москалям, що в нас, італійців, пливе кров старинних римлян.

Що в жилах італійців пливе якась кров, це британці й москалі певно побачуть, як цю кров спустять, та чи доглянуть вони, що це кров старинних римлян?

Обійшло дуже Мусолінія, що Чорчил у своїй промові не виявляє до нього великого поважання. Спеціяльно обійшло його, що Чорчил назвав Мусолінія гієною.

Як звісно, гієна це така звірюка, що поїдає гниючу падлину, звичайно оставлену більшими звірами. Цею визиванкою Чорчил натякував на те, що Мусоліні кинувся на Францію, коли її Гітлер уже доконав.

Тут Мусоліні був на цю визиванку так обурений, що він став з Чорчилом полемізувати за те, що той себе називає джентельменом: „Я, Мусоліні, читаючи ці образи, вважаю себе тисячу разів більше джентельменом, ніж той Чорчил, запитий алькоголем і тютюном".

Що закид браку джентельменства впік Мусолінія до живого, це видно з того, що він навіть при тій нагоді забув, що націсти здавна вже проголосили, що їм плювать на ідеал джентельменства.

Чому приписати це забаламучення памяти, не звісно; на всякий випадок можна пригадати в звязку з джентельменством і напитками, що від джентельмена ніхто не вимагає, аби він зовсім не пив, а тільки, аби він пив стільки, скільки його голова може видержати. Є люди, що за два центи вип'ють, а за чотири пяні.

Три рази вертався Мусоліні в своїй промові до кінця війни. Раз сказав: Як довго буде тривати війна? Поки ми не переможемо. Потім два рази запевняв, що держави Осі виграють. Під конець промови похвалився: „Ми не любимо предсказувати будучности".

Коли він не пе, і тютюном баків собі не забиває, від чого йому память так помрачується, що не памятає при кінці мови, що говорив на її початку і в її середині?

Він запевняв, що націсти, фашисти й фалянхісти й їм подібні це одна сила. Нині вже нема різниці між фашизмом, націзмом і фалянхізмом, перемелював те саме вдруге Мусоліні, гейби світло ставало ясніше, чим більше разів сказати, що воно світить.

Тимчасом, колиб ще так Франко сказав, що фалянхісти й фашисти це одноціла сила, то це значило би більше, ніж повторення запевнення про єдність фашистівських рухів.

Про відносини німців і італійців Мусоліні говорив, що німці й італійці починають зливатися в зіллятті всіх інтересів.

На це певно може Німеччина потакнути. Як сказати міг би вовк, зівши барана, що тепер баранячі й вовчі інтереси зіллялися в одно.

Проти-Німецькі Рухи

(Докінчення зо сторони 2-гої)

арештували і розстріляли. Тепер наспіло потвердження тої самої вістки з зовсім іншого джерела, а саме, з жидівських джерел в Палестині, котрі з черги одержали ті вістки з Туреччини. Важко припускати, щоб вони були сфабриковані. Бо кому потрібно булоб спреларовувати цього роду вістку?

Для нас, на американськім і канадійськім ґрунті, це подія великої ваги. Це є ще одним доказом, що наш нарід, плекаючи святу віру, що по закінченні цеї війни він відзискає свою самостійність, бореться по боці союзників, по боці Америки і Британії. Він кровю демонструє ту боротьбу і найвиразніше вказує, що самостійницькі стремління українського народу не лише, що не є „видумкою Берліна", як це тут представляють вороги України, але це є рух, який засадничо є цілковито ворожий Німеччині, зокрема німецькому імперіялізмови, втіленому нині в націстичний режім. Крайна ворожість самостійницьких стремлінь українського народу, не звертаючи уваги на баламути, що з ріжних сторін випливали і випливають, найвиразніше показалась на Карпатській Україні, опісля в західно-українських землях, а тепер на Великій Україні. Всюди, де ступила німецька нога, український самостійницький рух повставав проти неї.

І нашим завданням тут є в правдивому світлі представити цей український самостійницький рух й відбити водночас мерзотні наклепи на той рух з боку тих політичних течій, котрі бажають Україну вирвати з німецьких зубів на те, щоб самим схопити її в зуби. Ми повинні в тому напрямку тут повести широку працю.

Там, на українських землях українці - самостійники проливають кров в боротьбі проти німців, а тут не лише ніхто їм не дає за те кредиту, але обмальовують їх як „націстичних аґентів"! Вони там певні, що ми зробимо тут те, що до нас належить, себто представимо тут їх боротьбу зо спільним ворогом. А чи робимо ми це? Найвищий час взятися до роботи, щоб знов не повторилася стара історія „Івана без роду і долі", котрий тяжко боровся, кров проливав, а славу — сусід добрий взяв.

АЛЬБАНЦІ БУНТУЮТЬСЯ.

ЛОНДОН. — В Альбанії, головно в околиці Тірани, альбанські повстанці завдають італійській окупаційній армії поважні удари. В одній сутичці згинуло сім італійських офіцирів і 168 вояків.

В АЛЯСЦІ НЕМА ЧИМ „ОБІГРІТИСЬ".

НМЕ (Аляска). — Внаслідок труднощів перевозу, звязаних з війною, в Алясці цілковитий брак алькогольних напитків. Знавці кажуть, що по новім році там не можна буде дістати алькоголю навіть в аптиці.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЧИМ НЕБУДЬ СТАРИМ.—Як чоловік найдеться в пустині, він не може собі дуже добирати, чим чистити свої металеві миски. Наприклад, цей британський вояк з 8. армії витирає свою вояцьку посудину німецьким прапором, який він найшов, вганяючи за відступаючими повзами маршала Ромеля.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Наради в справі допомоги акції Американського Червоного Хреста.

Дня 29-го листопада ц. р. відбулись в галі при 217—219 Іст 6 вул. збори в справі праці місцевих американських українців для американського Червоного Хреста.

Не зважаючи на дощеву погоду, на збори явилось поважне число громадян.

Збори відкрила пані Стефанія Галичин переведенням присяги американському прапорови. Переводячи ними, вона заявила, що збори склнкала на припоручення місцевого чартеру Американського Червоного Хреста. Ціль зборів, є та, щоб створити один спільний комітет зі всіх українських національних орґанізацій міста Ню Йорку для успішного переведення другого воєнного фонду Американського Червоного Хреста, який пічнеться з початком 1943 р.

Дальше представила ту працю, яку вже вели місцеві українці для Американського Червоного Хреста впродовж останніх кількох років. Тепер в Ню Йорку є чотири ґрупи для ведення праці Американського Червоного Хреста.

Перша ґрупа, яка істнує пятий рік, повстала з двох відділів Золотого Хреста. Ця ґрупа занималась переведенням збірок під церквами та театрами, що були приділені для неї американським Червоним Хрестом. Також поодинокі членкиці ходили шити до А. Ч. Х., а деякі брали шиття і ґачкування до дому. Ця ґрупа зібрала також відповідну суму гроша як членські вкладки до Ч. Х.

Друга ґрупа істнує третій рік й занимається головно шиттям і називається „продокшен юніт". Ця ґрупа зібрала також відповідну суму гроша на А. Ч. Х.

Трета ґрупа повстала рік тому з С. У. А. і товариства Лесі Українки. Вони відбули один курс домашнього піклування, та приготовили концерт, з якого весь дохід пішов на А. Ч. Х., а також їхні членкиці зложили свої вкладки до Ч. Х.

Четверта ґрупа, це є молоді дівчата з товариства Сивик Сентер, які відбули вже кілька ріжних курсів, як курс домашних піклунок, гиґієни, першої помочі й т. п.

Кожна з тих ґруп старалась своєю працею принести якусь користь для Американського Червоного Хреста.

Крім цих ґруп були також й інші орґанізації, які зі своїх кас, або зі збірки між членами зложили відповідні жертви на американський червоний Хрест. Тому, що жертви від товариств були висилані впрост до А. Ч. Х., то тепер трудно дістати точний перегляд всіх жертв зложених на перший воєнний фонд А. Ч. Х. Зі записків А. Ч. Х. виходить, що в минулому році місцеві українці зложили на „рол кол" $851.66, а на перший воєнний фонд $1,792.32, всього разом $2,643.98.

Щоб на будуче мати докладний і точний спис всіх жертводавців, то конечним є створити один спільний комітет, а тоді вся збіркова акція переходилаб через руки одного касієра. Це треба зробити якнайскорше, бо вже в короткому часі зачнеться кампанія за фондами на другий воєнний фонд.

Як наступну бесідницю представила пані С. Галичин жінку міського судді, паню Вілйєм Гоппен, яка промовляла до зібраних як представниця від Американського Червоного Хреста.

Бесідниця порушила дві справи, а саме, потребу давання крови „блод доннор", та справу кампанії за другий воєнний фонд. Американський вояк, говорила вона, воює тепер вже на багатьох фронтах. Сотні тисяч вояків знаходяться в боєвій лінії, а тому ми мусимо бути приготованими на те, що чимраз більше буде таких вояків, які будуть поранені і потребуватимуть дуже часто для вратовання свого життя трансфузії крови. Тому всі ті, українці, які хочуть віддати частину своєї крови, повинні це зробити поодиноко, або разом ґрупою зголоситись до А. Ч. Хреста.

Щоб підготовити відповідно акцію на другий воєнний фонд, то вже тепер ріжні національні ґрупи потворили комітети для цеї цілі. Тому нюйорські американські українці повинні створити також один спільний комітет в який входилиб мужчини і жінки.

Опісля предсідниця зборів представила другу відпоручницю А. Ч. Х. паню Б. Джексон, яка є головою чужинецьких ґруп при Американськім Червонім Хресті в Ню Йорку.

Пані Джексон віднеслась зі зазивом до присутних, щоб вони виказали якнайбільшу активність в наступній кампанії за збірками другого воєнного фонду.

Після промов представниць А. Ч. Х. були покликані до слова іще такі особи: пані анета Кмець, п. М. Пізнак і панна Юлія Кусий.

По промовах вивязалась дискусія. Присутні висказали думку, що треба створити спільний комітет для праці А. Ч. Х. Тоді забрав слово голова комітету місцевих відділів У. Н. Союзу п. С. Ковальчук і заявив, що Союзовий Комітет скликає збори на 15. грудня ц. р. і запрошує на них представників ріжних орґанізацій для створення одного комітету, який вів би акцію допомоги ріжним американським ціллям. На тих зборах будуть присутні лиш представники орґанізацій і там буде можна вибрати такий комітет допомоги акції Червоного Хреста.

Присутні погодились з пропозицією пана Ковальчука, щоб відложити вибір комітету на 15. грудня на зборах представників товариств.

По скінченню нарад в справі А. Ч. Х., предсідниця зборів представила представницю від жіночої нюйорськгої секції продажі воєнних бондів, паню Сандру Садиґурську.

Вона сказала, що треба, щоб кожний громадянин обовязково відкладав кожного місяця не менше як 10% від зароблених грошей на купно воєнних бондів. А коли в товаристві є 90 або більше відсотків таких членів, що купують бонди постійно і систематично, тоді таке товариство може дістати „посвідку заслуги". Вона також заохочувала жінок, щоб голосились до праці продажі бондів.

Предсідниця зборів, пані С. Галичин, подякувала представницями від Американського Червоного Хреста і від бондового комітету за їх участь в нарадах і на тім збори закінчено.

Марія Близнак
і Станислава Гурин,
секретарки зборів.

БОСТОН, МАСС.

Листопадове Свято.

Хоч далеко ми від краю, в котрім ми родились і маємо нині чимало власних клопотів й цілей для котрих треба працювати, проте ми не забуваємо про те, що ділось і діється в старім краю, та вшановуємо старокраєві події так, як це обставини нам на це дозволяють. Як минулих літ, так і цього року наша громада не пропустила безслідно листопадової річниці і влаштувала з тої нагоди в неділю, 29. листопаду ц. р. гарний листопадовий концерт.

Того дня рано о. В. Каськів відправив торжественну Службу Божу, на котру прибуло багато вірних, що заповнили церкву по береги. На середині церкви була виставлена символічна могила українського січового стрільця. Біля неї почесну сторожу творили місцеві школярі і школярки з парохіяльної школи. Також в гарних українських костюмах напереді стояли члени Запорізької Січи і 238 відділу У. Н. С. зі своїми прапорами, а за ними членкиці в лентах Сестрицтва Пресв. Покрови. Отець Каськів виголосив гарну проповідь про листопадову річницю, в котрій згадав про боротьбу українського війська за високі визвольні ідеали. По богослуженні відбулась панахида за душі листопадових героїв,, яктеж за тих, що впали в боротьбі за волю Америки. Підчас панахиди о. Каськів попросив приявних про жертви на рідний край. Бо як війна закінчиться, то наш старий край буде дуже знищений і треба буде йому поспішити з поміччю. Треба вже тепер подбати, щоб були на ту ціль зібрані фонди. Церковні урядники пішли за збіркою і зібрали коло $80. Ці гроші зложено на банкове конго і є вже зібрано коло $500. Тих грошей ніхто не може рухати, аж по скінченні війни, коли вони підуть на призначену ціль.

По полудню, в 4. год. відбувся святочний концерт. На сцені був виставлений березовий хрест, що нагадував могили січових стрільців. Програму концерту розпочато відспіванням американського національного гимну. Вступне слово виголосив о. В. Каськів і яскраво зясував Перший Листопад та його значіння в історії України. Молодечий хор „Українська Муза", під проводом о. Каськова відспівав вязанку січових пісень. Святочну промову виголосив гром. Н. Дaвиcкиба і згадав про ті часи, коли бодай короткий час український нарід зажив свободи в своїй державі. Ту молоду державу опісля захланні сусіди знищили. Але не знищили надії в українського народу відзискати назад свою державу. Тепер ми в Америці повинні йти всеціло з нашим президентом і з його політикою. А по війні, коли то запанують на світі високі ідеали, також українському народови припаде воля.

Орхестра Н. Галатина відограла вязанку українських пісень. Промову в анґлійській мові про листопадові дні говорив наш молодий громадянин Я. Довганчук, котрий любить український нарід і перед корінними американцями не стидається свойого походження. Його промова була змістовна і викликала гарне враження. Деклямували поеми — пані А. Бербелицька і М. Берестецька — зо старших; а з шкільних дітей деклямували — Ю. Зінко, Аделя Пащак, Анна Майданий, Марійка Гримак, В. Терлецький, Ольга Петренко. Хор знов відспівав декілька пісень. Всі, що брали участь в програмі виконали свої точки дуже добре і їх нагороджувала публика рясними оплесками. Кінцеве слово і подяку учасникам програми, як теж публиці, що прийшла, виголосив Н. Давискиба. Треба зазначити, що багато людей не могло прибути на цей концерт тому, що в недалекім сусідстві від нашої галі відбулася пожежа данцінґ-голю, Коконат Ґров, в котрій згинуло коло пятьсот осіб. Тому цілу ту околицю поліція замкнула від руху і треба було виказуватись спеціяльною причиною, щоб дістати пропуск.

По відспіванні українського національного гимну закінчено свято і приявні розійшлися домів.

Н. Давискиба.

ТИМИНС, ОНТЕРІО.

Прощали діяльного члена.

В домі товариства „Просвіта" відбувся 23. листопаду прощальний вечірок в честь Омеляна Пласконоса, члена відділу 456 У. Н. Союзу, що відходить до війська. Зійшлися молоді члени, щоб пошанувати щирого товариша і доброго робітника. Голова А. Григоряк вручив при тій нагоді нашому Омелянови дарунок та побажав йому щасливого повороту з побідної війни. Забирали ще слово й інші члени Тов. ім. Богдана Хмельницького, себто згаданого Союзового відділу. На другий день зійшлися члени усіх орґанізацій до дому родичів Омеляна, Василя і Софії Пласконіс, щоб ще поговорити і пошанувати його за працю. Омелян прибув до Канади тому 8 років з села Дички, повіт Тернопіль, Західна Україна.

В. Воркевич.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

Жіноча Сторінка

Чого Буде Домагатися Жінка Для Себе?

Сьогоднішне жіноцтво радіє з цьої причини, що ділянка праці біля вдержання хати та родини, що на неї припадає, находить щораз-то більше признання у мужеському світі. Що вже й мужчини беруть цю ділянку в оборону як таку, що вимагає вкладу голови,, характеру, справности та інших прикмет, ставляючи матір та жінку - хазяйку у більш шанованому суспільному місці.

Усе булоб дуже гарне, колиб не небезпека, яка криється у цьому, що такого саме способу вживають диктаторські сисеми для цього, щоб замилити жіцні очі ва зіпхнути її вниз з цих суспільних щаблів, на які вона вийшла за кілька десяток літ демократії та змагань за рівноправність. „Пощо вам жінки голосувати, побиватися за політичні впливи, марнувати вік за зарібковою працею? Виж маєте нагоду дати це, що найважніше для світа: материнство!" — горлали диктатори, припинаючи матерям медалі та почесні відзнаки наче найбільш запопадливим „ударницям" чи військовим героям. За людський матеріял, що ці мами привели на світ, а над яким не мож буде їм задержати ніякої влади та впливів, бо призначений на послух для партії та політичного проводу. За це, що не мож буде їм вжити слова протесту, коли їхніх дітей підготовлятимуть на погній для шалених та утопійних замислів, коли викривлятимуть їхні душі, а то й підюджувати проти цих прославлених, які привели їх на світ. 2

Подібне роблено з ділянкою хатного господарства та товариського життя, у яких диктаторська система дозволяла жінкам мати сякий-такий голос. Закриваючи жіночу незалежну пресу та організації диктатори не жалували гроша на видавництво та маґазини присвячені моді, уладженню хати та веденню кухні. Переїзджаючи у 1939 році через Італію я на власні очі бачила ці видавництва, що зовнішним виглядом могли суперничити з найкращими американськоми. Знимки партійних достойників з немовлятами на руках, а їхніх жінок за хатною роботою, чи на чолі товариського життя, становили головний зміст жіночої преси. Мовляв — ось тут жіноче місце, його необхідність, блеск і важність. Це те, без чого може завалитися світ, а жінка державить у своїх руках. Чи не безглуздя сягати по щось іншого?

Жінка демократії не дасть себе зловити в таку пастку. Навіть тоді, коли наглядно показується, що любов до родини та домашнього вогнища сильніша у неї за інші почування. Бо вона обстоює при цьому, що їй крім природного належиться ще й суспільне місце, таке саме, як кождій людині, яка живе у свободолюбній, демократичній системі. Щоб вона мала рівний з усіми вплив та голос на справи, які нормують відносини у краю — щоб по своїй волі та здібности могла вибирати спосіб життя та праці, який її найбільш підхожий. Коли у неї нема нагоди чи охоти на подружя — щоб вона могла вибрати зарібкову працю таку, яка їй до вподоби, і щоб у ній рішали тільки її знання та здібности, а не приналежність до жіночого роду. Щоб тоді, коли життеві обставини так у неї складаються, що вона побіч чоловіка мусить іти працювати поза домом — щоб суспільність запевнила їй опіку над дітьми та проте помогла вдержати родинну спільноту.

Хата та виховання дітей — це праця важна, тяжка і відповідальна. І у наших часах саме зі сторни жінок паде найбільший натиск на це, щоб вона була найкраще виконана. Ніколи брудна дитина чи неметена хата не були таким викидом для жінки, як сьогодня — нігде ніколи не пятновано у такий гострий спосіб занедбання жінки, мами та хазяйки, як це тепер публично діється на сторінках преси та видавництв, що їх пишуть саміж жінки. А жінки — галапаси чоловікових зарібків чи становища, що гайнують час та не вносять нічого хосенного у життя — це предмет найбільш завзятої атаки теж самих жінок. Досить переглянути твори сучасних американських авторок, щоб переконатися у якому світлі ставлять такий рід жінки.

Але — у великій мірі виконання усіх жіночих обовязків залежить від зовнішних обставин, на які вона не має впливу. Що поможе жіноче знання гиґієни, дієтики, хатнього мистецтва чи товариських правил, коли чоловікові зарібки далеко не вистарчають на це, щоб з цього знання зробити практичний вжиток? Чи може тямити багато про приписи виховання мама, у якої пятеро дітей, уся хатня робота на голові, а одиноке місце, де може післати дітей на забаву це вулиця, або засмічена незабудована „лота"?

Жінка у спіслявоєнному світі - буде домагатися цього, щоб держава та суспільні установи помогли виконати її природне завдання створюючи пригожі для цього обставини. Щоб була усюди потрібна скількість захоронок, парків, грищ, лікарська опіка для дітей санітарні мешкання для кождого зарібкового ступня. Щоб для влекшення домашньої праці вжити на послуги усі можливі винаходи техніки та досяги знання, які помоглиб жінці впоратися з домашньою працею у такому часі, якого вимагає кожда зарібкова професія. А решту часу, щоб могла вона вжити так, як кожда інша працююча свобідна людина: на працю над собою, товариську, політичну чи суспільну діяльність, відпочинок чи розривку.

Відсоток жінок, які кінчитимуть школи, щоб досягти т. зв. мужеських професій, чи схочуть самостійно працювати у торговлі, промислі чи деинде напевно буде стало зростати. Відмовляти цим жінкам права на професійну працю це так, як давати голодній людині гріш, забороняючи купити за нього їду.

Знана американська лікарка і авторка Олґа Кнопф висказує цікавий погляд на цю справу в звязку з т. зв. евґенічною проблемою — це є проблемою фізичного та умового здоровля людської раси. Жінок що досягають рівних з мужчиною успіхів в його професіях чи самостійній праці називає „квітом жіноцтва", що проявляє більше інтеліґенції підприємчивости, життєздатности та інших прикмет чим решта. В інтересі людського роду лежить, щоб ці прикмети переходили на дальші покоління. Тому треба цим жінкам створити такі обставини, щоб працюючи професійно, вони всежтаки могли мати дітей та наглядати над їх вихованням. Коли у державі досить шкіл, передшкільних установ та професійно школених піклунок чи виховниць — справи ці меж розвязати без шкоди для дитини, мами та родинного вогнища.

Коли жінка не силувана матеріяльними обставинами, кидає хату та дітей, щоб віддатися якійсь поважнішій зарібковій праці, яка нічим не причиниться до її особистого поступу, а дасть дрібний дохід, що його зужиє вона на свої особисті потреби — це поведінка, що її треба пятнувати як згіршаюче суспільне явище. Але як хоче працювати професійно жінка, як Бог наділив таланом чи здібностями, що подолали знання чи збагнули практичне вміння до цьої міри, що з ним жінка може створити тревалі духові чи матеріяльні цінности — розвинути бізнес, вчити, лічити, працювати науково, в політиці, в уряді на такому місці, де краще за неї ніхто цеї праці не зробить — таке домагання жінки не є ніякою зневагою її природної ролі та заколоченням суспільного порядку. Права на нього жінка буде домагатися після війни усюди, де пануватиме устрій, що шанує свободу та людське достоїнство.

Клявдія Олесницька.

Сповніть Свій Обовязок!

Хто спосібний до війська, той повинен знайтись негайно в рядах армії чи фльоти і своєю військовою службою причинитись до военної перемоги Америки.

А хто не наставляє своїх грудей за свій край, той повинен працювати для оборони краю на інших ділянках, а в першу чергу закупити негайно Бонд Краєвої Оборони і купувати бонди оборони чи стемпси так довго, поки не закінчимо цеї війни повною нашою перемогою.

Бонд можете купити вже за $18.75, а стемпс — за 10 центів. Значить, що є дана можність кожному і кожній допомогти фінансово державі знайти фонди, потрібні на ведення нами не спровокованої, а тільки накиненої нам війни.

EVERYBODY 10
SHOOT STRAIGHT
With Our Boys!
BUY WAR BONDS

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОЛОС „КРАЄВОЇ МАМИ".

Хочу сказати, що „Жіноча сторінка" у „Стободі" цікава. Особливо для нас старщих жінок, бо багато справ, що в ній порушується, ми випрактикували на собі і своїх дітях. Я все заглядаю до тої „сторінки", бо те все, що от пишеться про харчі, тепер дуже важне. Але я хотілаб сказати деяке слово за діти, а властиво за кормлення дітей, бо про це вже писалось кількома разами. Такі жінки як я, то вже мають дорослі діти і внуки. Наші діти, Богу дякувати, здорові. Мені здається, що це тому, що ми кормили їх грудьми. А теж тому, що ми розуміли справу просто так: як родичі здорові, то й здоровою повинна бути дитина. Знаю, що коли я, і другі такі, як я, годували діти грудьми, то з тими дітьми не було великого клопоту: мали апетит до всього, їли і пили то солодке, то квасне, і все те виходило їм на здоровля. Зате інакше є з дітьми від слабих родичів. Я бачу, як молоде покоління годує немовлята. Грудьми не може, бо не має у них досить молока для дитини. Запхають той „нипел" з молоком, то ніж дитина те молоко витягне, то воно часом аж скисне. Ми, що з старого краю, їли прості й здорові харчі й перебували багато на свіжім повітрю. Тому і мали багато молока на кормлення дитини, а ще часом то було його так багато, що треба було стягати. А подившся на наших молодих, то всьо то таке бліде й слабе, що й не диво, що як графиться їм дитина, то лікар не виходить з хати. А як зачнуть у ту дитину впомповувати ще ріжні медицини, то їй бідній відхочеться уже не то їсти, але й жити. Ми старокраєві не мали грошей, щоб раз-у-раз кликати докторів, як дитина трохи заслабла. Але ми жили простіше й здоровіше. Тому наші діти були здоровішими. Це є наші діти, нас з старого краю, що то повиростали як дуби, а Дядько Сем бере їх тепер гарататі джапана, бо здорові, сильні й витривалі. Кобі тільки здорові повернули та добре стовкли наших ворогів. Але це діти з нашого способу життя, який, хоч простий, але здоровий.

А. Деревляна,
Гвайстон, Л. Ай.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МІНЕАПОЛІС, МІНН. — **Річні збори** Тов. Зап. Січ, від. 385, відбудуться в церковній гали в неділю, 20. грудня, в годині 3:30. Просимо всіх членів прийти на час. Будемо принимати нових членів і дітей. Вступ і лікарські оглядинибезплатні. Буде звіт уряду за 1942 рік і вибір уряду на 1943 рік. — Н. Ґресько, предс.; О. Шабатура, кас.; О. Козак, секр.

ДЕСЛОДЖ, МО. — **Річні збори** Братства св. О. Николая, від. 225, відбудуться в неділю, 20. грудня, в 1. годині пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори і вирівнати свої вкладки за цей рік. На цих зборах буде справоздання з цілого року, з доходів і розходів, і буде вибір нового уряду на рік 1943. Не приявний член на цих зборах заплатить кару 1 дол, а урядник 2 дол. — О. Копач, секр.

ҐЕРИ, ІНД. — Відділ 100 повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 20. грудня, в годині 2. пополудні, в Інтернейшенел Інститут, 15-то і Медісон ул. Є важні справи до полагодження і вибір нового уряду, тому обовязком є кожного члена прийти на збори. — За уряд: Стефан Стечик, пр.; А. Цебак, секр.; Гр. Гавровський, кас.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Отсим повідомляємо всіх членів Бр. св. Архистратига Михаїла, від. 243, що **річні збори** відбудуться 20. грудня, точно в годині 2. пополудні, в гали парохіяльній, 12205 Савт Парнел Еве. Просимо кожного члена явитись на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Не явившийся на ці збори член підлягає карі згідно зо статутом. На цех зборах буде також вибір уряду на рік 1943. — За уряд: Лука Білик, предс.; Василь Тупиця, кас.; Ілля Гавришків, рек. секр., Петро Костюк, фін. секр., 12251 Sangamon St., Chicago, Ill.

ТИММИНС, ОНТЕРІО. — Повідомляємо всіх членів відділу 456 іц Б. Хмельницького, що **загальні річні збори** відбудуться 20. грудня в домі Канад. Укр. Тов. Просвіта, 74 Слим Стріт, ріг 5. улиці, в Тимминс, в годині 2. пополудні. Просимо всіх членів прийти на час, обовязково полагодити річні справи і вибрати заряд на 1943 рік. — За заряд: Йосиф Слоцький, голова; В. Войкевич, писар.

ТОРОНТО, ОНТ. — Заряд відділу 432 повідомляє всіх своїх членів і членок, що **річні збори відбудуться** в неділю, 20. грудня, в годині 2:30 пополудні, в домі філії УНО, 300 Бетирст улиця. Всі члени повинні прийти на вище означений час, бо є багато важних справ до вирішення. Також звертаємо увагу всім членам, які ще не заплатили своїх членських вкладок за грудень, щоб вони принесли зо собою гроші й вирівнали свої членські зобовязання на річних зборах. — В. Баган, голова; Я. Ковальчук, касієр; В. Гірняк, секретар.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в вівторок, 15. грудня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: М. Косоноцький, предс.; С. Ґріца, кас.; Н. Пігура, фін. секр.; А, Бусько, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться у вівторок, 15. грудня, в У. Н. Домі, при Фліт вул., в год. 7:30 ввечір. Просимо всіх членів, щоб прийшли конче на ті передрічні збори і вирівнали свої вкладки, а також за тікети з минулого балю, щоб не переносити довгу на наступний рік. На тих зборах треба буде рішити також ріжні важні справи. — За уряд: М. Свадик, предс.; М. Самоїл, кас.; В. Кушнір, фін. секр.

КАНЗАС СИТІ, КАНЗ. — **Річні збори** Бр. св. Володимира, від. 323, відбудуться в неділю, 20. грудня, в годині 1. ополудні, під ч. 38 Савт 5. вулиця. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Напимнаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої довги, бо в противнім разі поступимо згідно зо статутом. — Дмитро Яремко, предс.; Василь Феден, кас.; Дмитро Кархут, секр.

ТАРЗАН, ч. 684. Ще один ворог.

Тарзан обома руками схопив льва за гриву і одним скорим,, але могутнім сіпненням, скрутив львови карк. Лев заревів і зараже змовк.

Сила льва почала скоро маліти. А далі його тіло стало мертвим і безвладно звалилось на Тарзана. Тарзан кинув мертвого льва на землю.

А далі наступив на нього ногою і видав з себе окрик перемоги. Ось так голіруч він переміг льва і забезпечив для себе і своїх товаришів харчі.

Але в тій саме хвилині він побачив перед собою другого суперника, небезпечнішого від льва. Це був Джеґер з револьвером в руці. „Дякую за мясо" сказав він злобно